Vilniaus universiteto

Filologijos fakulteto
Vertimo studijų katedros

Department of Translation and Interpretation Studies
Faculty of Philology
Vilnius University

Pirmoji vertimo bakalaurų konferencija
The First Translation Bachelor Conference

Pirmasis žvilgsnis į vertimo pasaulį

The First Glance at the Realm of Translation

2016-05-05
Vilnius

Milda Poderytė
A Contrastive Analysis of the Translation of American Film Titles into Lithuanian, French and Italian

Advisor Prof. Nijolė Maskaliūnienė

ABSTRACT

The following presentation will focus on the translation of American film titles into Lithuanian, French and Italian. As in most studies of film title translation only two languages – the source language and the target language – are usually concerned, a contrastive analysis of film title translation into three languages presents a broader picture of possible approaches to the translation of film titles in general and of American film titles in particular. The analysis of 80 cases has been carried out with a view to specifying which translation strategy, domestication or foreignization, is more common while translating film titles into different languages. As a result, it has been discovered that foreignization was more common while translating those film titles into French and Italian, and, on the contrary, domestication was used more often while translating them into Lithuanian. The analysis has also revealed that quite many film titles were not translated into French and Italian at all and many others were transcreated, while the most popular translation strategy used to translate titles into Lithuanian was adaptation.

Oleg Volkov
Irony and its Translation: A Cognitive Perspective

Advisor Assoc. Prof. Inesa Šeškauskienė

ABSTRACT

The paper sets out to analyse cases of irony in the novel "Forest of the Gods" by Balys Sruoga and the way they are rendered into English. The methodology of research relies on the theories within the cognitive linguistic framework that irony stems from two opposing frames and the ensuing clash. Interestingly, it appears that the identified clashes of frames can be categorized, and the most numerously represented category is "holiday camp vs. concentration camp", followed by "culture vs. non-culture". Most cases of irony in translation adhered to the same frames; however, some cases failed to maintain the same frames, which, presumably, is the cause of inaccurate translation. The translator's awareness of the clash of frames seems to contribute to the quality of translating irony.

Karolina Juškevič
Asmeninio įvardžio *YOU* vertimas iš anglų į lietuvių kalbą priklausomai nuo adresanto ir adresato socialinio santykio

Vadovė – Elizabeta Khiterer

ANOTACIJA

Versdami beveik bet kokį grožinį kūrinį vertėjai susiduria su dialogais, kur veikėjai tiesiogiai kreipiasi vieni į kitus, tad verčiant iš anglų kalbos į lietuvių kalbą visuomet tenka pasirinkti, kuriuo atveju asmeninį įvardį *you* reikėtų versti *tu*, o kuriuo – *jūs*, t. y. nuspręsti, ar konkretus veikėjas į kitą kreipiasi familiariai ar formaliai. Bakalauro darbo tikslas – išsiaiškinti, kaip nuo socialinio santykio tarp dialogų dalyvių, t. y. nuo jų amžiaus, užimamų pareigų, socialinio

sluoksnio, charakterių, tarpusavio santykio, kitų aplinkybių priklauso asmeninio įvardžio *you* vertimas. Teorinės darbo dalies ir atlikto empirinio tyrimo išvados kartu yra ir praktiniai patarimai pradedantiesiems vertėjams, padėsiantys pasirinkti tinkamą kreipimosi į adresatą formos variantą verčiant grožinės literatūros dialogus.

Izabelė Čebatoriūnaitė
Konferencijų vertėjų normos, standartai ir nerašytos taisyklės

Vadovė – Diana Guogienė

ANOTACIJA

Bakalauro darbo tema – konferencijų vertėjų normos, standartai ir nerašytos taisyklės. Vertimas žodžiu - tai sudėtingas procesas, kurio sėkmingumą konferencijose užtikrina normos, profesiniai standartai ir nerašytos elgesio taisyklės bei susitarimai, skirti konferencijų vertėjams tiek Lietuvoje, tiek užsienyje. Darbo tikslas yra apžvelgti ir palyginti ES ir Lietuvos rinkoje esančias profesines konferencijų vertėjų normas ir standartus, pateikiamus Tarptautinės konferencijų vertėjų asociacijos (AIIC) bei Lietuvos konferencijų vertėjų sąjungos (LKVA) internetiniuose puslapiuose. Darbo problema yra duomenų apie nerašytas konferencijų elgesio taisykles trūkumas, kuris ir lėmė šio darbo naujumą. Siekiant nustatyti, kokios yra pagrindinės konferencijų vertėjų nerašytos taisyklės buvo sudarytas klausimynas, skirtas profesionaliems vertėjams ir atliktas empirinis tyrimas, kurio rezultatas patvirtino hipotezę, jog konferencijų vertėjai nerašytas taisykles turi, jomis naudojasi ir dėl Lietuvos narystės ES, šios taisyklės su ES institucijoje vyraujančiomis taisyklėmis yra panašios.

Roberta Šareikaitė
Frazeologizmų vertimo būdai M. Margaretos Atwood romane „Tarnaitės pasakojimas“

Vadovė – Daina Valentinavičienė

ANOTACIJA

Darbe nagrinėjami anglų kalbos frazeologizmų vertimo į lietuvių kalbą būdai. Šio darbo tikslas – aptarti anglų ir lietuvių kalbose vartojamus frazeologizmus, jų vertimo būdus bei problemas, su kuriomis susiduria vertėjai juos versdami. Frazeologizmai yra klasifikuojami pagal semantinį pagrindą ir analizuojami lyginamuoju metodu. Darbe nustatomi frazeologizmų vertimo būdai ir įvertinamas reikšmės perteikimo lygis vertime. Tyrimo rezultatai atskleidė frazeologizmų vertimo būdus, jų vartojimo dažnumą ir poveikį vertimo kokybei. Aptarus rezultatus, galima teigti, jog dažniausias frazeologizmų vertimo būdas yra vertimas parafraze ir kad išversti frazeologizmus be jokio lingvistinio nuostolio galima tik tinkamai nustačius visas frazeologizmo reikšmes.

Monika Kristinytė
Retorinės figūros lietuvių ir anglų kalbos reklamoje

Vadovė – Rasa Darbutaitė

ANOTACIJA

Reklamos kalba, o ir retorinės figūros joje, yra mažai nagrinėta sritis. Darbe pristatoma kokybinė retorinių figūrų analizė, kuria siekama nustatyti, kokios retorinės figūros dažniausiai

vartojamos reklamoje lietuvių kalba, o kokios – anglų. Darbo rezultatai parodė, kad retorinės figūros skirtingų kalbų reklaminiuose tekstuose skiriasi – lietuvių kalboje daugiausia vartojama trumpinimo figūrų, o anglų kalboje – dažniausiai pasitaikanti figūra yra kalambūras.

Monika Ramanauskaitė
Lingvistinis mandagumas lietuvių ir anglų kalbose: pasisveikinimai ir atsisveikinimai

Vadovė – Rasa Kičaitė-Petraitienė

ANOTACIJA

Šio darbo tikslas – išanalizuoti pasisveikinimuose ir atsisveikinimuose vartojamą mandagumo raišką anglų kalboje ir palyginti su pasisveikinimų ir atsisveikinimų vartojimu ir vertimu į lietuvių kalbą. Teorinėje dalyje aptariama lingvistinio mandagumo raiška anglų ir lietuvių kalbose, vertimo ir mandagumo teorijos. Empirinėje dalyje atliekama išsami kokybinė pasisveikinimų ir atsisveikinimų pavyzdžių iš Shaun Usher knygos „Laiškų knyga“ analizė, pateikiami vertimo siūlymai. Taip pat atliekama kiekybinė savarankiškai surinktų laiškų analizė: pateikiami dažniausiai pasisveikinimuose vartojami kreipiniai bei atsisveikinimų formuluotės lietuvių ir anglų kalbose.

Lina Laura Švedaitė
English in Postcolonial Literature: A Case Study of Linguistic Appropriation in Arundhati Roy's *God of Small Things*

Advisor Agnė Zolubienė

ABSTRACT

Indian writer Arundhati Roy wrote *The God of Small Things* (1997) predominantly in English, forcing the reader to guess the meaning of a number of words and phrases in her native language *Malayalam* and other Indian languages. Additionally, Roy uses grammatically deviant methods of compounding or deriving neologisms and deliberately breaks English syntax rules. In postcolonial theory, this type of language modification is defined as an act of appropriating a colonizer's language. In the thesis, a comparative analysis and qualitative method of manifestations of such linguistic appropriation in the novel is carried out.

Elžbieta Kozlovska
Kitakalbių intarpų vertimo problemos

Vadovas – Valentinas Kulinič

ANOTACIJA

Bakalauro darbe analizuojami Antonio Berdžeso romane „Prisukamas apelsinas“ ir trijuose šio kūrinio vertimuose: Sauliaus Dagio (2014 m.), Vytauto Petrukaičio (1993 m.) vertimuose į lietuvių kalbą ir Vladimiro Bošniako vertime į rusų kalbą (1991 m.) vartojami kitakalbiai intarpai. Teorinėje dalyje aptariama kitakalbių intarpų sąvoka, jų pateikimas tekste, vertimo strategijos bei atskleidžiama, su kokiais sunkumais susiduria vertėjas, ypač jei verčiama į kalbą, kuriai priklauso intarpai arba vartojami intarpai vertimo skaitytojams palieka kitokį įspūdį nei tikėjosi rašytojas.

Praktinėje dalyje nagrinėjami kitakalbiai intarpai originaliame kūrinyje ir jo vertimuose, analizuojamas jų pateikimas, vertimo strategijos, veiksniai, lėmę vieną ar kitą vertėjo pasirinkimą. Nusprendžiama, ar vertimo tekstas skaitytojui daro tokį patį poveikį kaip ir originalus tekstas.

Ieva Leonavičiūtė
Lygiagretieji tekstai: draudžiamųjų ir įspėjamųjų ženklų kalbinė raiška anglų ir lietuvių kalbose

Vadovas – Valentinas Kulinič

ANOTACIJA

Lygiagrečiaisiais tekstais yra laikomi receptai, instrukcijos, viešieji ir kelio ženklai. Šie tekstai ypatingi tuo, kad jie kyla iš tapačios situacijos, taigi ir jų perkėlimas į kitą kalbą susijęs tiek su kalbiniais ypatumais, tiek su komunikacine situacija. Vieni dažniausiai sutinkamų viešųjų ženklų bet kurioje kultūroje – tai draudimai ir įspėjimai. Šio darbo tikslas – palyginti angliškus ir lietuviškus draudžiamuosius ir įspėjamuosius ženklus, rasti kalbinės raiškos skirtumų dėsningumą abejose kalbose. Darbe pasitelkiamas mokslinės literatūros analizės metodas siekiant išsiaiškinti lygiagrečiųjų tekstų apibrėžtį, jų ypatybes, taip pat ženklo sampratą ir viešųjų ženklų apibrėžtį bei ypatumus. Praktinėje dalyje analizuojami konkretūs angliški ir lietuviški draudimų ir įspėjimų pavyzdžiai, aptariami jų kalbinės raiškos skirtumai.

Brigita Dilytė
Frazeologizmų su žmogaus kūno dalimis vertimo iš lietuvių į anglų kalbą ypatumai

Vadovė – prof. Jonė Grigaliūnienė

ANOTACIJA

Šiame bakalauro darbe nagrinėjami frazeologizmų su žmogaus kūno dalimis vertimo iš lietuvių į anglų kalbą ypatumai. Frazeologizmai metaforiškai išreiškia tam tikrą idėją ar mintį, bet dažnai svarbu yra tai, kad įprasti žodžiai yra perprasminami, t.y. tiesioginės junginio dėmenų reikšmės visai arba gerokai pasikeičia, todėl jų vertimas gali būti ne toks jau paprastas. Darbo tikslas – palyginti, aptarti frazeologizmų ar idiomų vertimus, jų atitikmenis, panagrinėti kokios frazeologizmų vertimo strategijos yra vartojamos dažniausiai. Šiame darbe frazeologizmai bus išrinkti iš šių žodynų: elektroninio frazeologizmų žodyno esančio lietuvių kalbos išteklių informacinėje sistemoje, dvikalbio lietuvių-anglų, anglų-lietuvių, elektroninio Cambridge žodynų ir British National tekstyno. Bakalauriniame darbe bus taikomi tokie metodai: mokslinės literatūros analizė ir lyginamasis metodas. Pasitelkus šiuos tyrimo metodus teorinėje darbo dalyje aptariama frazeologijos ir frazeologizmo samprata, pristatomi du frazeologijos požiūriai, o praktinėje darbo dalyje aptariamos frazeologizmų vertimo strategijos, lyginami frazeologizmų vertimai ir nustatoma kurios vertimo strategijos yra vartojamos dažniau, o kurios rečiau.

Audrius Voveraitis
Humoro perteikimas amerikietiškų situacijų komedijų vertimuose į lietuvių kalbą

Vadovė – prof. Nijolė Maskaliūnienė

ANOTACIJA

Humoras – vienas sudėtingiausių dalykų, kai vertėjams jį tenka perteikti vertimo kalba. Originalo kalboje paprastai jis kuriamas kalambūrais, aliuzijomis ir ironija. Pranešime aptariamas amerikietiškų situacijų komedijų humoro perteikimas iš anglų kalbos į lietuvių kalbą. Darbo medžiaga surinkta iš serialuose „The Simpsons“ ir „Family Guy“ esančių dialogų ir jų vertimų į lietuvių kalbą. Nustatyta, kad dažniausiai kalambūrai praranda savo dviprasmiškumą, subtili ironija tampa akivaizdi, o aliuzijos dažniausiai paliekamos tokios pačios kaip ir originale.

Gabija Galentaitė-Luli
Asmens ir socialiniai deiktikai anglų ir lietuvių kalbose

Vadovė – prof. Ligija Kaminskienė

ANOTACIJA

Deiksė yra labai svarbus kiekvienos kalbos elementas, jos vartojimas labai platus, o reikšmė ar referentas visada priklauso nuo konteksto. Šiame darbe tiriama asmens ir socialinė deiksė anglų ir lietuvių kalbose pasitelkus mokslinės literatūros analizę, o atliktas empirinis tyrimas leidžia palyginti deiktikų sistemas, atrasti panašumus ir skirtumus, įžvelgti vertėjo interpretacijos svarbą verčiant deiktikus.

Dalia Šuminaitė
Gretinamoji žodžio FAIR ir jo vedinių analizė anglų ir lietuvių kalbose

Vadovė – prof. Jonė Grigaliūnienė

ANOTACIJA

Šiame lyginamosios semantinės leksikos darbe, remiantis Europos Sąjungos parlamento posėdžių lygiagrečiojo tekstyno duomenimis, apžvelgiama leksinio vieneto *fair* ir jo vedinio *fairness* vartosena anglų kalboje ir lyginami šiais žodžiais reiškiamos sąvokos lietuviški ekvivalentai. Aiškinamasi, ar anglų kalbos žodis *fair* ir jo vedinys *fairness* priskirtinas prie neišverčiamųjų kultūrinių realijų, kaip teigia A. Wierzbicka, ar vis tik jo semantika yra universali ir verčiant šį žodį problemų kyla tik dėl formaliųjų kalbų skirtumų. Apžvelgiama *fair* (*fairness*) etimologija, istorinė raida ir dabartinis vartojimo kontekstas, nustatomi formalieji semantiniai žodžio *fair* požymiai. Tiriama lietuviškų atitikmenų semantika ir bandoma įvertinti, ar dėl vienokio ar kitokio vertėjo pasirinkimo nenukenčia vertimo teksto turinys.

Elena Mažylytė
Inversijos su konstrukcija *THERE IS/THERE ARE* vertimas iš anglų į lietuvių kalbą

Vadovė – Elizabeta Khiterer

ANOTACIJA

Angliški sakiniai su šia konstrukcija turi kitokią, nei įprastą šiai kalbai žodžių tvarką, todėl tai gali klaidinti vertėją. Norint išversti šiuos sakinius į lietuvių kalbą taip, kad išversto sakinio žodžių tvarka netrukdytų skaitytojui suprasti teksto, svarbu atsižvelgti į sakinio komunikacinį tikslą, aktualiąją skaidą bei kontekstą. Pristatoma teorinė medžiaga apie sakinius su šia konstrukcija bei jų vertimą ir pateikiami pavyzdžiai, nagrinėti remiantis šia teorine medžiaga.

Magdalena Stankevič
Keiksmažodžių vertimas iš anglų kalbos į lietuvių kalbą Selindžerio romane „Rugiuose prie bedugnės“

Vadovė – Diana Guogienė

ANOTACIJA

Šiame darbe analizuojamas keiksmažodžių vertimas iš anglų į lietuvių kalbą Selindžerio romane„Rugiuose prie bedugnės“. Šio darbo tikslas – išnagrinėti originalo tekste vartojamus keiksmažodžius, jų vertimą iš anglų į lietuvių kalbą, išanalizuoti, kaip keiksmažodžiai perteikiami verčiant iš anglų kalbos į lietuvių kalbą, nustatyti kokie jų perteikimo būdai pasirenkami dažniausiai. Teorinėje dalyje keiksmažodžiai apžvelgiami iš istorinės ir socialinės perspektyvų, aptariamas jų vartojimas anglų ir lietuvių kalbose taip pat išskiriami 3 keiksmažodžių vertimo būdai. Empirinėje dalyje atliekama išsami kokybinė ir kiekybinė pavyzdžių analizė, kuri leidžia nustatyti koks keiksmažodžių vertimo būdas romane naudojamas dažniausiai.

Snieguolė Remeikaitė
Vietos deiktikų funkcijos Amy Bloom romane "Mums pasisekė"

Vadovė – prof. Ligija Kaminskienė

ANOTACIJA

Bakalauro darbo tema – *Vietos deiktikų funkcijos Amy Bloom romane „Mums pasisekė“* (angl. *“Lucky Us”*). Šio darbo tikslas išsiaiškinti kas yra deiksė, kokios yra vietos deiktikų funkcijos originaliame tekste, kaip jos perteikiamos ir išverčiamos į lietuvių kalbą. Pirmoje darbo dalyje apžvelgiama deiksės teorija, plačiau aprašoma vietos ir laiko deiksė; pateikiami deiktikų pavyzdžiai ir dažniausios jų atliekamos funkcijos kalbinėse situacijose. Antroje dalyje analizuojamos keturios lentelės su dažniausiai anglų kalboje vartojamais deiktikais (t.y. *this*, *that*, *here*, *there*); visi lentelėse esantys pavyzdžiai surinkti iš Amy Bloom romano „Mums pasisekė“ (originalo ir vertimo). Analizės esmė – išnagrinėti originale vartotus deiktikus, išsiaiškinti kokias funkcijas jie atlieka sakinyje, kaip išverčiami į lietuvių kalbą ir ar vertime deiktikų funkcijos išlieka tokios pačios.